

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – zadání

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. V rozhlasovém vysílání jsme zaslechli následující věty. Ke každé z nich napište, které dva frazémy v nich redaktor nevhodně spojil.

a) *Drží se ho jako čert kříže.*

b) *Byl mu terčem v oku.*

2. Vysvětlete podstatu jazykového vtipu užitého v následující ukázce. Své vysvětlení doplňte schematickým/grafickým znázorněním příslušné části textu, tj. nakreslete schémata/grafy zachycující závislostní vztahy mezi příslušnými větnými členy.

Já nerad vařím podle kuchařky, představte si, že tam psali: „Krájejte tři dny staré housky.“ A já je nekrájel ještě ani den a už jsem jich měl plnou vanu...

(podle Felixe Holzmann)

3. V románu *Kronika z konce tisíciletí*, jehož autorem je Vítězslav Nezval, najdeme následující nepřehlednou pasáž:

... viděl pluhy rolníků, práskajících bičem a vyplašujících hejna koroptví, jež vypečené do zlatova a vonící před prvním soustem rozkrajovala matka v kuchyni ...

- a) i) Vypište z úryvku slovo, jež je sice utvořeno formálně náležitými slovtvornými postupy, ale je velmi neobvyklé.

ii) Napište k němu jeho základové slovo, tj. slovo, z něhož bylo bezprostředně utvořeno.

iii) Nahraďte slovo, které jste vypsalí v bodě i), běžným slovem (slovním tvarem) se stejným významem.

- b) i) Rozhodněte, ke kterému (kterým) z následujících podstatných jmen se formálně může vztahovat vedlejší věta *jež vypečené do zlatova...*

pluhy
rolníků
hejna
koroptví

ii) U podstatného jména (podstatných jmen), ke kterému (kterým) se uvedená vedlejší věta nemůže vztahovat, vysvětlete, proč tomu tak je.

- c) Vysvětlete, proč je mezi první a druhou větou citovaného souvětí z hlediska významového (sémantického) nenáležitý vztah.

- d) Celou citovanou pasáž upravte tak, abyste odstranili nesrovnalosti popsané v bodech b) a c).

4. Slovesa v následujících větách vyjadřují dva druhy průběhu děje. Na základě toho rozdělte věty do dvou skupin a pro každou skupinu popište, o který druh průběhu děje se jedná.

- i) *Kousek za vesnicí stával dům mého dědečka.*
- ii) *Vždycky jsem na dědečka myslívala.*
- iii) *Z mých návštěv míval velikou radost.*
- iv) *Často sedával na lavičce před domem.*
- v) *Na stěně v kuchyni visíval obrázek letní krajiny ve zlateném rámu.*
- vi) *Dědeček býval vždycky můj nejlepší kamarád.*

5. Následující souvětí lze chápat dvěma způsoby:

Média nám neustále ukazují, co je zajímavé.

a) Vysvětlete, které dva významy může souvětí mít.

b) Pro každý význam doplňte do zadaného souvětí slovo nebo spojení slov tak, aby bylo souvětí jednoznačné.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – slohový úkol

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Netradiční domácí mazlíček

Napište text, který bude začínat: *Psa nebo kočku má doma každý. Ale jenom my máme ...*
Nezapomeňte na vhodný název. Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy.
Doporučená délka 20–25 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – řešení I. kategorie

1. Příklady řešení:

a) *Bojí se ho jako čert kříže. – Drží se ho jako klišé.*

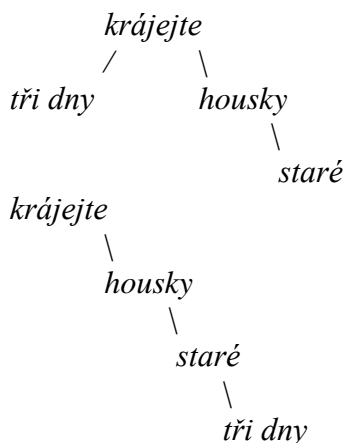
b) *Byl mu trnem v oku. (Uznávejte i: solí v očích.) – Byl terčem jeho kritiky/útoku.*

Bodování: Za každou dvojici frazémů – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 2 body.

2. Příklad řešení: Věta *Krájejte tři dny staré housky* může být chápána dvěma způsoby. Autor kuchařky měl na mysli *tři dny staré housky* (rozvitý větný člen *tři dny* je syntakticky závislý na přívlastku *staré*). Vypravěč však zvolil nečekaný způsob výkladu: *krájejte tři dny* (rozvitý člen *tři dny* je závislý na přísudku *krájejte*).

Příklad schematickeho/grafickeho znázornění možných výkladů:

Uznávejte i jakákoli jiná grafická vyjádření, pokud v nich budou správně naznačeny závislostní vztahy. Neberte v úvahu pořádek slov. U spojení *tři dny* uznávejte jak jeho zobrazení jako celku, tak jeho rozložení na jednotlivé členy *tři – dny*.

Bodování: Za vhodné vysvětlení – 1 bod.

Za každý graf správně zachycující syntaktické závislosti – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

3. a) i) *vyplašujících*, ii) *vyplašovat*, iii) *plašících*
(V bodech i) a iii) uznávejte i základní tvary *vyplašující*, *plašící*.)
- b) i) ke jménům *pluhy*, *rolníků* a *koroptví*; ii) *hejna*. Příklad vysvětlení: Druhé slovo vedlejší věty by muselo být ve tvaru *vypečená*, ne *vypečené*.
- c) Příklad vysvětlení: Druhá věta porušuje logickou posloupnost událostí – při doslovném chápání říká, že pečené koroptve létaly. / Souvětí popisuje následnost dvou dějů, jejichž pořadí ve skutečnosti musí být opačné.
- d) Příklad řešení: ... *viděl pluhy rolníků, práskajících bičem a plašících hejna koroptví. Takových (koroptví) / Byly to takové, jaké vypečené do zlatova a vonící před prvním soustem rozkrajovala matka v kuchyni ...*

Bodování:

- a) Za správné uvedení všech tří slov – 2 body,
za správné uvedení dvou ze tří slov – 1 bod;
- b) i) za správně označená slova *pluhy*, *rolníků* a *koroptví* – 2 body,
za jedno chybějící slovo nebo za označení slova *hejna* – 1 bod,
ii) za uvedení slova *hejna* a správné vysvětlení – 1 bod;
- c) za výstižné vysvětlení – 2 body (při drobných nedostatcích – 1 bod);
- d) za vhodnou úpravu – 2 body (při drobných nedostatcích – 1 bod).
- Celkem tedy maximálně 9 bodů.

4. Příklad řešení:

- skupina: i), v), vi) – děj (stav), který v minulosti probíhal (trval) a už neprobíhá (netrvá);
- skupina: ii), iii), iv) – děj (stav), který se v minulosti opakoval a už se neopakuje.

Bodování:

Za správné zařazení všech vět – 2 body; při 1 chybě – 1 bod.
Za vhodné vymezení obou významů – 2 body;
za vymezení 1 významu nebo při drobných formulačních nedostatcích – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 4 body.

5. a) Příklad vysvětlení: Média nám pořád ukazují věci, které (i my) považujeme za zajímavé.
× Média nám pořád ukazují takové věci, které (podle nich) máme (začít) považovat za zajímavé.
- b) Příklad řešení: *Média nám neustále ukazují to, co je zajímavé. – Média nám neustále ukazují, co je podle nich zajímavé.*

Bodování:

- a) Za dvojici vhodných vysvětlení – 2 body,
při drobných formulačních neobratnostech – 1 bod
(za vysvětlení pouze jednoho významu bod neuděluje);
- b) za dvě vhodná doplnění – 2 body (za jedno doplnění bod neuděluje).
- Celkem tedy maximálně 4 body.

Celkem tedy maximálně 22 bodů.

Slohový úkol.

Hodnoťte:

- dodržení tématu a formy,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr lexikálních prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu.

Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti, ta by však neměla být při hodnocení hlavním kritériem.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.